



Aluehallintovirasto

Pelastustoimen palvelut Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella 2022

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Jari Valtanen



Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella 2022

13.10.2023

-

Jari Valtanen

Aluehallintovirastojen julkaisuja 201/2023

ISSN- 2343-3132 (Verkkojulkaisu)

ISBN-978-952-5935-70-7

Vaasa

2023

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 201/2023

Tekijät Jari Valtanen		Julkaisuaika 13.10.2023	
Julkaisun nimi Pelastustoimen palvelut Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella 2022			
Tiivistelmä			
Aluehallintovirasto laatii pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaisesti vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskevan asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain ja valtakunnallisesti. Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tehtäväkohtaisessa saatavuuden arvioinnissa ei havaittu huomattavia puutteita. Havaitut kehittämistarpeet koskivat palontutkintaa, jossa tutkinnan laajuus ei kaikilta osin vastannut päätettyä palvelutasoa. Pelastustoiminnan palvelujen osalta arvioinnissa esiin nousivat puutteet ympäristövahinkojen torjunnassa. Savu-, kemikaali- ja vesisukeltajien rajallinen määrä alueella voi osaltaan vaikuttaa heikentävästi pelastustoiminnan palvelujen saatavuuteen. Pelastustoimintaa koskevissa suunnitelmissa ei pääsääntöisesti havaittu puutteita, mutta kaikkia pelastustoimintaa koskevia suunnitelmia ei pystytty arvioimaan saatavilla olevan tiedon perusteella. Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnassa ei havaittu puutteita. Sivutoimisten käyttöä pelastustoimen palvelujen tuottamisessa tulee seurata ja arvioida erityisesti suorituskyvyn näkökulmasta. Väestönsuojelun palvelujen saatavuudessa ei havaittu merkittäviä puutteita. Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen ei ole tällä hetkellä kunnossa. Pelastustoimen suunnitellut investoinnit arvioitiin tarpeellisiksi. Vaikutusten arvioitiin olevan positiivisia pelastustoimen palvelujen yhdenvertaisen saatavuuteen, laatuun sekä kustannusvaikuttavuuteen. Kalustoon ja paloasemakiinteistöihin tehtävillä investoinneilla pyritään vastaamaan toiminnan valtakunnallisten tavoitteiden toteutumiseen.			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu)	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5935-70-7
Kokonaissivumäärä 36		Kieli Teksti...	Hinta Teksti...
Julkaisija Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto		Paino Teksti...	

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 201/2023

Sammanställd av Jari Valtanen		Utgivningsdatum 13.10.2023	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Mellersta Österbottens välfärdsområde 2022			
Referat Regionförvaltningsverket utarbetar årligen i enlighet med lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet välfärdsområdesvis och nationellt. Expertbedömningarna erbjuder regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster. I Mellersta Österbottens välfärdsområde upptäcktes inga betydande brister i den uppgiftsspecifika bedömningen av tillgången till tjänster för förebyggande av olyckor. De observerade utvecklingsbehoven gällde brandutredningen, där utredningens omfattning inte till alla delar motsvarade den fastställda servicenivån. I bedömningen av räddningsväsendets tjänster framkom brister i bekämpningen av miljöskador. Det begränsade antalet rök-, kemikalie- och vattendykare i området kan för sin del försämra tillgången till räddningsverksamhetens tjänster. I planerna för räddningsverksamheten upptäcktes i regel inga brister, men alla planer som gällde räddningsverksamheten kunde inte bedömas utifrån den tillgängliga informationen. Inga brister upptäcktes i räddningsväsendets frivilligverksamhet. Anlitandet av personer i bisyssla i produktionen av räddningsväsendets tjänster ska följas upp och bedömas särskilt med tanke på prestationsförmågan. Inga betydande brister observerades i tillgången till befolkningsskyddstjänster. Samordningen av planerna för de befolkningsskyddsuppgifter som myndigheterna för räddningsväsendet ansvarar för är för närvarande inte i ordning. Räddningsväsendets planerade investeringar bedömdes vara nödvändiga. Konsekvenserna bedömdes vara positiva för en jämlik tillgång till räddningsväsendets tjänster, deras kvalitet och kostnadseffektivitet. Genom investeringar i materiel och brandstationsfastigheter strävar man efter att uppnå de riksomfattande målen för verksamheten.			
Ämnesord Räddningsverket Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5935-70-7
Sidantal 36	Språk Text...	Pris Text...	
Utgivare Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland		Tryckeri Text...	

Sisällys

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	12
3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	21
4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	24
5	Väestönsuojelun palvelut	26
6	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	30
7	Pelastustoimen investoinnit	31
8	Menetelmät ja laatuseloste	33
9	Liitteet	35
10	Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto	35

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyysarvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2023 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palvelujen tasoa vanhojen, lakkautettujen alueellisten pelastustoimen organisaatioiden tiedoilla. Arviot eivät tämän vuoksi kaikilta osin vastaa sisältöä, joka on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueiden vuosittaiset selvitykset. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä Pronto-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsennellyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisuus selvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Voimassa olevan palvelutasopäätöksen¹ mukaan alueella tuotetaan valistusta ja neuvontaa vähintään kuudelle prosentille alueen väestöstä. Tämän lisäksi valistusta ja neuvontaa saa noin neljä prosenttia alueen väestöstä valvontatoiminnan yhteydessä. Palvelutasopäätöksen mukaan yleistä ohjausta annetaan virka-aikana eri toimialojen asiantuntijoiden toimesta. Vaarallisten kemikaalien käyttöön ja varastointiin sekä maankäyttöön ja rakentamiseen liittyviin kysymyksiin on erikseen nimetyt ohjausta ja neuvontaa antavat viranhaltijat. Palvelutasopäätöksen mukaan turvallisuusviestintään liittyvään tehtävään ei ole erikseen resursoitu henkilöstöä, vaan turvallisuusviestintään osallistuu koko henkilöstö tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman selvityksen mukaan ohjausta ja neuvontaa toteutetaan osana päivittäisiä onnettomuuksien ehkäisyn, pelastustoiminnan sekä turvallisuusviestinnän tehtäviä ja toimintaan osallistuu koko henkilöstö. Selvityksen mukaan turvallisuusviestintää kohdennetaan turvallisuusviestinnän strategian mukaisesti riskiperusteisesti huomioiden elinkaarimalli ja valtakunnalliset linjaukset.

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos järjesti Pronto-järjestelmästä saadun tilastotiedon perusteella vuonna 2022 yhteensä 59 turvallisuusviestintään liittyvää

¹ Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021–2025.

tilaisuutta. Turvallisuusviestintätilaisuuksien toteuttamistapoina olivat valistuskampanjat, messut tai muu yleisötilaisuus, turvallisuusneuvonta ja -koulutus sekä mediaviestintä. Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksen järjestämiin tai koordinoimiin turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistui Pronto-tilaston mukaan yhteensä 8289 henkilöä, mikä on 12 prosenttia hyvinvointialueen asukasmäärästä.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3².

Pelastuslaitoksen suorittaman palontutkinnan laajuudesta on päätetty palvelutasopäätöksessä. Palvelutasopäätöksessä on linjattu, että tason 1 tutkinnan tekee pelastustoiminnan johtaja ja tason 2 tutkinnan koulutettu palontutkija. Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitos tutkii tulipalot, joissa kuolee tai loukkaantuu vakavasti ihmisiä. Lisäksi pelastuslaitos tutkii palot, joissa rakenteelliset puutteet ovat haitanneet pelastustoimintaa tai levittäneet paloa. Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitos seuraa onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrää ja syiden kehitystä ja ryhtyy johtopäätösten perusteella toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tekee tarvittavia esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Hyvinvointialueen pelastustoimen selvityksen mukaan alueella oli vuonna 2022 palontutkintatehtäviä kaikkiaan 172 kappaletta, joista tason 1 tehtäviä oli 166 ja tason 2 tehtäviä neljä. Tason 3 tehtäviä ei ollut lainkaan vuonna 2022. Palontutkinnassa syttymissy selvitettiin kaikkiaan 156 tapauksessa. Palontutkinnan tuloksia hyödynnetään jonkin verran pelastustoiminnan kehittämisessä. Palontutkintaa ei ole ollut selvityksen mukaan mahdollista kehittää kovinkaan määrätietoisesti.

Pronto-järjestelmästä saadun tilaston mukaan tason 2 palontutkintojen lukumäärä oli kaikkiaan kolme. Vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneita paloja alueella oli viisi. Tilaston mukaan vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista paloista tutkittiin 20 prosenttia³. Aluehallintoviraston tekemän selvityksen⁴ mukaan tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen palojen ilmoittamiskäytännöissä poliisille on kehittämistä.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

² Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja (2014), s. 11–12.

³ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 29.5.2023.

⁴ Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintovirastojen julkaisuja 167/2023.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveysviranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

Voimassa olevan palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitos toimii onnettomuuksien ehkäisemiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Lisäksi pelastuslaitos osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. Työmenetelmiä ja vaikuttavuuden arviointia kehitetään yhteistyössä muiden pelastuslaitosten ja yhteistoimintaviranomaisten kanssa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos osallistuu asiantuntijana maankäytön ja rakentamisen ohjaukseen antamalla lausuntoja kaavoitukseen ja rakennuslupa-asioihin sekä osallistumalla näitä koskeviin tilaisuuksiin. Lisäksi pelastuslaitos ohjaa rakentamiseen liittyvissä palo- ja henkilöturvallisuuskysymyksissä ja väestönsuojelussa sekä osallistuu rakentamiseen liittyviin katselmuksiin. Edelleen pelastuslaitos antaa pyynnöstä lausuntoja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavien kohteiden henkilö- ja paloturvallisuudesta.

Edellä mainittujen viranomaisten lisäksi pelastuslaitos tekee yhteistyötä Tukesin, poliisin, hätäkeskuksen, aluehallintoviraston ja ELY-keskuksen kanssa. Yhteistyön tuloksena on nähtävissä muun muassa valvonnan yhteydessä havaittujen paloturvallisuusmääräysten puutteiden väheneminen sekä yleisötilaisuuksille asetettujen vaatimusten alueellinen parantuminen.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Palvelutasopäätöksessä linjatun mukaisesti pelastuslaitos seuraa onnettomuuskehitystä ja ryhtyy niistä tehtävien johtopäätösten perusteella toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tekee tarvittaessa esityksiä muille viranomaisille ja tahoille. Onnettomuusuhkien, määrän tai syiden kehityksestä tai sen seurannasta ei ole päätetty voimassa olevassa palvelutasopäätöksessä.

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan pelastuslaitos seuraa onnettomuuskehitystä Pronto-järjestelmästä saadun tiedon avulla. Toimintaympäristössä ei ole havaittu vuonna 2022 merkittäviä poikkeamia onnettomuuskehityksen osalta suhteessa edellisvuosiin. Pelastustoimen tehtävät ja onnettomuustyytit ovat normaalissa vaihteluvälissä.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka

hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvityksen perusteella järjestämisvastuuta onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvissa tehtävissä ei ole jaettu muiden hyvinvointialueiden kanssa.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan. Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan valvontasuunnitelmassa asetetut tavoitteet vuodelle 2022 on saavutettu hyvin. Vuonna 2022 tarkastettiin 95 prosenttia kaikista valvontasuunnitelman tavoitteena olevista 375 A1–A6-kohteesta. Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointeissa vuonna 2022 keskityttiin yhtiömuotoisiin asuinrakennuksiin. Paloturvallisuuden itsearviointi toteutui, ja lomakkeita palautui 95 prosenttia.

Ilmoituksenvaraisia kemikaalikohteita alueella on noin 160 kappaletta. Lisäksi alueella on vuositason noin 20 tarkastettavaa kaupan yhteydessä olevaa pyroteknisten tuotteiden varastoa. Palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet määritellään vuosittain valvontasuunnitelmassa riskiperusteisesti.

1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan vuonna 2022 ei ole suoritettu valmiustarkastuksia.

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Ohjauksen ja neuvonnan sekä turvallisuusviestinnän saatavuus vastaavat palvelutasopäätöksessä päätettyä.

Turvallisuusviestinnän tavoittavuudessa Keski-Pohjanmaa on 12 prosentin osuudella asukasluvulla tarkasteltuna valtakunnallisesti keskitasolla.

Palontutkinnassa tutkinnan laajuus ei suurelta osin ole vastannut päätettyä palvelutasoa. Tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen palojen ilmoittamiskäytännöissä poliisille on niin ikään kehittämistä.

Onnettomuuksien ehkäisemiseksi tehtävän yhteistyön saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Pelastuslaitoksen yhteistyö muun muassa eri viranomaisten kanssa on laajaa, ja sillä on saavutettujen tulosten perusteella vaikuttavuutta. Yhteistyön kehittämisessä tulisi huomioida viranomaisten lisäksi laajasti myös muut toimijat ja sidosryhmät, kuten alueen yhteisöt ja asukkaat.

Onnettomuuskehityksen seurannan osalta saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

Valvontatehtäviin liittyvässä saatavuudessa ei ole havaittu merkittäviä puutteita. Vuonna 2022 valvontatehtävien osalta asetetut tavoitteet täyttyivät 95-prosenttisesti. Kehittämistarve valvontatehtävien osalta on saada tehtävämäärät vastaamaan valvontasuunnitelman mukaista ja riskien arviointiin perustuvaa määrää.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuu 65 prosenttia maakunnan väestöstä. Kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu. Kiinteiden väestöhälyttimien kuuluvuusalue on hyvinvointialueen selvityksen mukaan riskialueilla I ja II sekä suurteollisuuden erityiskohteiden lähetyvillä myös riskialueilla III ja IV. Liikuteltavien väestöhälyttimien avulla kuuluvuusalueen kattavuutta saadaan lisättyä 5 prosenttia. Palvelutasopäätöksen mukaan sekä kiinteiden että liikuteltavien väestöhälyttimien kuuluvuuden tulee kattaa ulkotilat.

2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminta jaetaan tässä arvioinnissa perusvalmiuden ja erityisvalmiuden palveluihin.

Perusvalmiuden palveluilla tarkoitetaan sellaisia pelastusyksikön tai pelastusryhmän tuottamia pelastustoiminnan palveluja, jotka eivät edellytä erityiskalustoa ja -koulutusta. Perusvalmiuden palvelujen tuottamiseen osallistuvalla henkilöstöltä edellytetään pelastusalan ammatti- tai sopimushenkilöstön peruskoulutus, riittävä fyysinen toimintakunto ja riittävä osaamisen ylläpito. Perusvalmiuden palvelujen kalustolta edellytetään, että kaluston avulla voidaan suoriutua yleisimmistä pelastus- ja sammutustehtävistä.

Pelastustoiminnan erityisvalmiudella tarkoitetaan pelastustoimen ennalta määriteltäviä ja varmistettua kykyä suorittaa esimerkiksi savusukellusta, kemikaalisukellusta, pintapelastusta, vesisukellusta, ympäristövahinkojen torjuntaa ja korkealta pelastamista sekä muuta paikallisten riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan. Erityisvalmiuden palvelut edellyttävät henkilöstöltä erityiskoulutusta ja osin määräajoin uusittavaa pätevyyttä tehtävien suorittamiseksi. Erityisvalmiuden palvelujen tehokas toteuttaminen voi edellyttää erityiskalustoa.

2.2.1 Pelastustoiminnan perusvalmiudet

Vaatimukset toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa⁵ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 prosentissa tehtävistä.

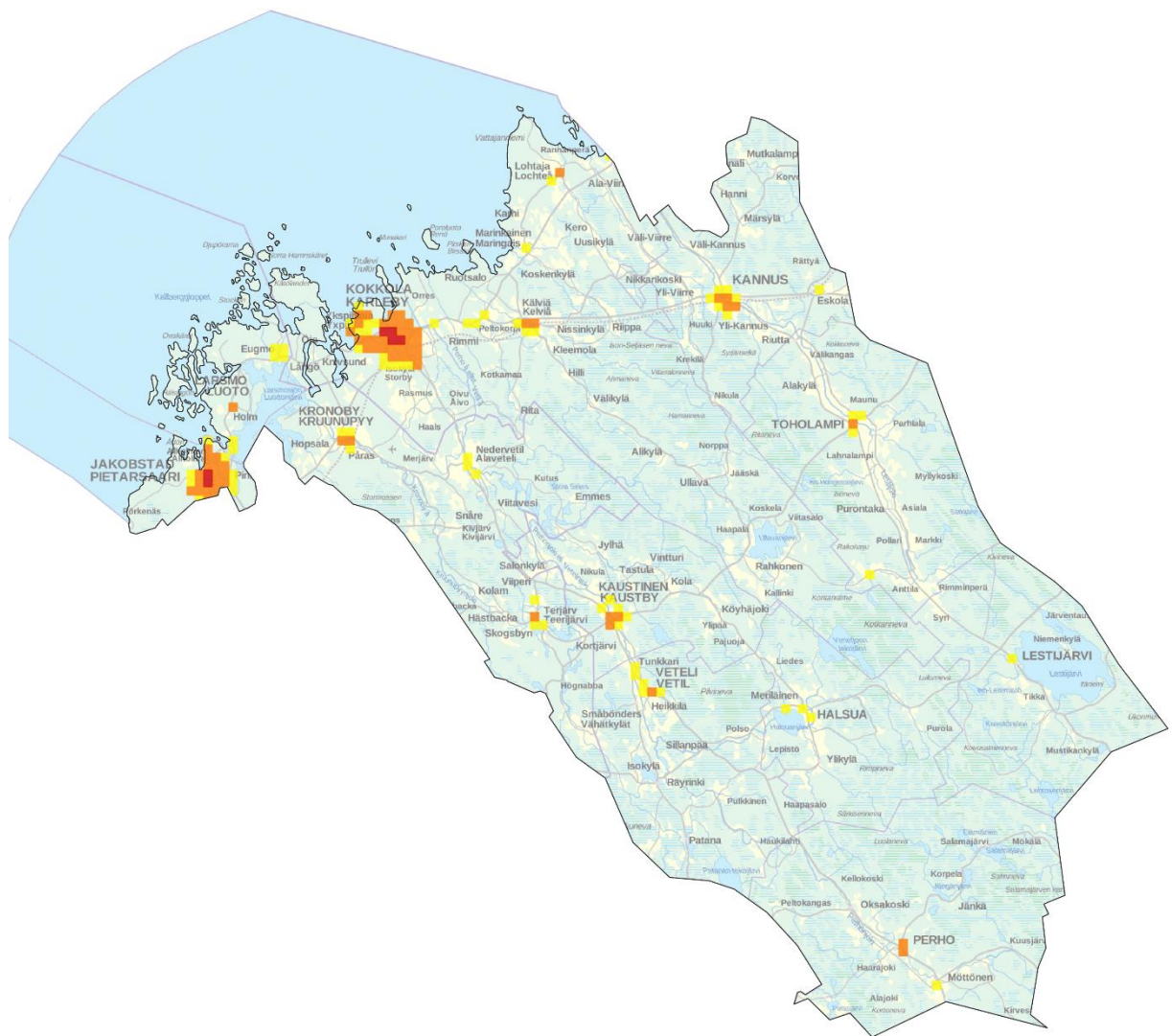
Taulukko 1: Toimintavalmiuden tavoiteajat

Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määriteltä, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan mukaisesti. Keski-Pohjanmaan riskialuekartta on esitetty alla kuvassa 1. Kuvassa punainen ruutu on riskiluokan I ruutu, oranssi riskiluokan II ruutu ja keltainen riskiluokan III ruutu.

⁵ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012).



Kuva 1: Keski-Pohjanmaan riskialuekartta vuodelta 2022.

Vuonna 2022 riskiluokan I riskiruutuja oli Kokkolan lisäksi Pietarsaareissa. Riskiluokan II ja III riskiruutuja on alueella edellä mainittujen kaupunkien lisäksi alueen suurimmissa taajamissa.

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikataavoite

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 6 minuuttia 57 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 7 minuuttia 7 sekuntia, joten toimintavalmiusaika on parantunut hieman.

Vuonna 2022 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman aineistonsa avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaa riskiruuduittain. Sellaisia niin sanottuja ongelmaruutuja, joissa toimintavalmiuden toteutuminen on jäänyt tavoitteesta neljänä edellisenä kalenterivuonna (2019–2022), ei Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella ollut. Siten toimintavalmiusajoissa ei ollut huomattavia epäkohtia vuonna 2022.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan alueen kahdessa eri taajamassa olevissa riskiluokan II ruuduissa toimintavalmiusaika ei ole toteutunut 50 prosentissa kiireellisiä tehtäviä. Selvityksen mukaan kehittämistoimet ovat käynnissä ja Toholammin taajaman osalta tilanne tulee korjautumaan uuden paloaseman myötä, jonka suunnittelu on käynnistymässä.

Taulukko 2: Kooste ensimmäisen yksikön ongelmaruuduista

Riskiluokka	Ongelmaruutuja (kpl)	Ongelmaruudut, joissa min. 4 teht.
I	-	-
II	-	-
III	-	-
Yhteensä	-	-

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 10 minuuttia 50 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 11 minuuttia 22 sekuntia, joten pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on parantunut huomattavasti.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan toimenpidetilasto Prontossa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 13 minuuttia 56 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 15 minuuttia 26 sekuntia, joten pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on parantunut huomattavasti.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen henkilöstön määrä on 52 ja sivutoimisen henkilöstön määrä 205.

Pelastustoiminnan kalustovoimavarat

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan sammutus- ja säiliösammutusautojen kokonaismäärä oli 14 kappaletta ja keski-ikä 22 vuotta vuonna 2022. Säiliöautojen kokonaismäärä oli 13 kappaletta ja keski-ikä 16 vuotta. Johtamiskäyttöön varusteltujen autojen keski-ikä oli kuusi vuotta ja kokonaismäärä kaksi kappaletta. Lisäksi alueella on yksi yhdeksän vuotta vanha nostolava-auto. Vuoden 2022 aikana kunnat rahoittivat pääosin oman alueensa kalustohankinnat, eikä alueellista kalustoa ole päästy vielä kaikilta osin hankkimaan.

Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan alueella oli vuonna 2022 yksi päätoimisen henkilöstön ympäri vuorokauden miehittämä välittömässä lähtövalmiudessa oleva paloasema sekä 12 sivutoimisen henkilöstön miehittämää paloasemaa. Lisäksi tehdas- ja laitospaloasemia on alueella kaksi.

2.2.2 Pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Savusukellusvalmiudet

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan vuonna 2022 savusukelluskelpoisen päätoimisen pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä oli 26 henkilöä. Sivutoimisen sekä sopimuspalokuntiin kuuluvan savusukelluskelpoisen pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä oli 22 henkilöä.

CBRNE-onnettomuuksien valmiudet

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen

ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan kemikaalisukellukseen kykenevien pelastusryhmien määrä vuonna 2022 oli yksi. Päätoimisten kemikaalisukelluskelpoisten kokonaismäärä oli 27 henkilöä ja sivutoimisten sekä sopimuspalokuntaan kuuluvien kemikaalisukelluskelpoisten kokonaismäärä oli kuusi henkilöä.

Vesipelastamisen valmiudet

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pintapelastukseen kykenevien pelastusryhmien kokonaismäärä on 11. Päätoimisten henkilöstön osalta pintapelastuskelpoisten kokonaismäärä on 23 henkilöä ja sivutoimisten sekä sopimuspalokuntaan kuuluvien kokonaismäärä on neljä henkilöä. Vesisukellukseen kykeneviä pelastusryhmiä ei ole päivittäisvalmiudessa. Vesisukellukseen kykenevien päätoimisten henkilöiden määrä on neljä.

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntavalmiuteen on resursoitu yksi henkilötyövuosi (1 htv). Tähän resursointiin sisältyy sekä suorituskyvyn suunnittelua että toimintavalmiuden ylläpitoa. Pelastuslaitos arvioi ympäristövahinkojen torjunnan materiaalsen varautumisen olevan kohtuullisella tasolla mutta vaativan muilta osin kehittämistä.

Aluehallintovirastojen vuonna 2022 tekemän selvityksen⁶ mukaan pelastuslaitoksen alueella ei saavutettu sille asetettua ympäristövahinkojen torjunnan vaatimustasoa. Puutteet eivät ole aluehallintoviraston arvion mukaan niin huomattavia, että ympäristövahinkojen torjunnan valmius olisi vakavasti uhattuna.

Korkealta pelastamisen valmiudet

Korkealta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle

⁶ Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintoviraston julkaisu 157/2023.

terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn kykenevien pelastusryhmien määrä alueella on 11. Putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn kykeneviä tason I päätoimisia henkilöitä on 30 ja sivutoimisia tason I henkilöitä on neljä ja tason II 60.

Sammutusveden saamisen valmiudet

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan sammutusvesisuunnitelma on pääosin ajan tasalla. Sammutusvesisuunnitelma tullaan hyväksymään aluevaltuustossa vuoden 2023 aikana.

Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos on varautunut Kokkolassa toimivan suurteollisuusalueen onnettomuusriskeihin öljyntorjunnan ja kemikaalintorjunnan kalustolla sekä sammutusveden siirtokapasiteetilla. Sisämaan metsäpaloriskeihin on niin ikään varauduttu muun muassa huolehtimalla riittävästä sammutusveden saannista. Alueella on 10 erityistä vaaraa aiheuttavaa ulkoisen pelastussuunnitelman kohdetta. Ulkoisen pelastussuunnitelman kohteisiin on resursoitu vähemmän kuin yksi henkilötyövuosi (alle 1 htv).

2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana.

Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan päivystävä palomestari toimii pelastustoiminnan johtajana, ellei päivystävä päällikkö ota johtovastuuta pelastuskomppaniaa ja sitä suurempia muodostelmia vaativissa tehtävissä. Sivutoimisen henkilöstön miehittämissä yksiköissä toimintaa johtaa koulutettu ryhmänjohtaja. Sopimuspälokuntia ei hyvinvointialueella ole.

2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan yhteistoiminnasta muiden hyvinvointialueiden kanssa ei ole sovittu.

2.5 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan päivystävä palomestari päättää virka-avun antamisesta, ellei se tapahdu ennakoon sovitun mukaisesti esimerkiksi hätäkeskuksen hälyttämänä.

2.6 Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskeva prosessi on käynnistetty mutta se on jäänyt vähäisten asiantuntijaresurssien vuoksi osittain vielä suunnittelematta. Tarkoituksena on tukeutua yhteistoiminta-alueella valmisteltaviin yhteisiin rakenteisiin ja kokonaisuuksiin. Alueella ei ole erityiskalustoa tai -toimintaa.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Väestön varoittamisen saatavuudessa ei havaittu puutteita.

Pelastustoiminnan palveluihin liittyvissä toimintavalmiusajoissa ei ole havaittu puutteita. Pelastussukeltajien (savu-, kemikaali- ja vesisukeltajien) rajallinen määrä voi vaikuttaa heikentävästi pelastustoiminnan erityisvalmiuden saatavuuteen.

Ympäristövahinkojen torjunnan osalta saatavuudessa on havaittu puutteita. Ympäristövahinkojen torjunnan taso ei vastaa aluehallintovirastojen vuonna 2022 tekemän selvityksen perusteella pelastuslaitokselle asetettua ympäristövahinkojen torjunnan vaatimustasoa. Kehittämistarve on lyhyellä aikavälillä pyrkiä saavuttamaan ensin ympäristövahinkojen torjunnassa vähimmäisvaatimustaso, minkä jälkeen pelastuslaitoksen tulee saavuttaa sille asetettu vaatimustaso.

Korkealta pelastamisen saatavuudessa ei havaittu puutteita.

Sammutusveden saatavuudessa ei havaittu puutteita.

Pelastustoiminnan johtamisen osalta saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

Pelastusviranomaisen antaman virka-avun saatavuudessa ei ole havaittu puutteita eikä kehittämistarpeita.

Kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Kehitystarpeena on palvelutasopäätöksessäkin todetut tavoitteet toiminnan mahdollistamisesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

3.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan hälytysohje on laadittu ja ajan tasalla. Hälytysohjeessa on huomioitu yhteistoimintasuunnitelmat ja keskinäisen avunannon suunnitelmat. Toteutunut hälytysvaste on ollut ennakkoon suunniteltujen vastemallien eli hälytysohjeen perusteella kustannustehokas ja toimiva. Pelastustoiminnan tehtäviin hälytetty vaste on vastannut henkilöstön ja kaluston osalta pääsääntöisesti toimintaympäristön tarpeita ja vaatimuksia.

3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat vaativat uudelleentarkastelua.

3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja

toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan yhteistyösuunnitelmat on laadittu vuoden 2022 vaatimusten mukaan. Yhteistyösuunnitelmat vaativat uudelleentarkastelua.

3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan suunnitelmat on osittain laadittu ja ajan tasalla. Suunnitelmien hallinta on keskitetty ja vastuutettu.

3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Pelastuslaitoksen selvityksen mukaan ulkoiset pelastussuunnitelmat on laadittu ja ajan tasalla, ja ulkoisia pelastussuunnitelmia koskevat harjoitukset ovat toteutuneet suunnitellusti. Vuonna 2022 ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita Keski-Pohjanmaalla oli 10 kappaletta.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Hälytysohjeen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmien tai yhteistyösuunnitelmia koskevaa tarvetta tai saatavuutta ei voida annetun selvityksen ja tietojen perusteella arvioida.

Kehittämistarpeena on, että yhteistyösuunnitelmat tulee saattaa pelastuslain vaatimusten tasolle. Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat tulee laatia siten, että yhteistyössä tarpeelliset yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun antamisesta ja pyytämisestä on kuvattu.

Onnettomuusuhkien edellyttämää pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien saatavuutta ei voida niin ikään annetun selvityksen ja saatavilla olevien tietojen perusteella arvioida.

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisten pelastussuunnitelmien saatavuudessa ei ole havaittu puutteita eikä erityisiä kehittämistarpeita.

Annetun selvityksen puutteiden ja vähäisten tietojen vuoksi palvelukokonaisuuden tilasta alueella on vaikea muodostaa käsitystä.

4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita sekä henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa käytetään sivutoimista henkilöstöä. Sivutoimisen henkilöstön palokuntayhdistykset tuottavat myös tukiosastojen avulla muun muassa muonituspalveluja. Sivutoimisten yksiköiden tehtävämäärä vuonna 2022 oli 684 tehtävää, joista itsenäisesti hoidettujen tehtävien määrä oli 621. Turvallisuusviestintään sivutoiminen henkilöstö osallistuu erikseen päätettäessä.

4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan alueella ei ole pelastustoimen vapaaehtoistoimintaa.

4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä

työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan alueella ei ole pelastustoimen vapaaehtoistoimintaa.

4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan sivutoimisella henkilöstöllä on laissa säädetty koulutus.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisesta, tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa on huomioitu palvelutasopäätöksessä. Saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Vapaaehtoisten käyttöä pelastustoimen palvelujen tuottamisessa tulee seurata ja arvioida erityisesti suorituskyvyn näkökulmasta. Kehittämistarpeena vapaaehtoisten käyttöön liittyen on systemaattisen seurantajärjestelmän käyttöönotto.

Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistämisen ja sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastusten tehtäväkohtaista tarvetta tai saatavuutta ei voida arvioida.

Sivutoimisen henkilöstön koulutuksen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita eikä erityisiä kehittämissarpeita.

5 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

5.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Palvelutasopäätöksen mukaan väestön tai sen osan siirtämiseen tarvittavat vastuu- ja tukiorganisaatiot on nimetty. Lisäksi palvelutasopäätöksen mukaan evakuointijärjestelyt on suunniteltu ja yhteistoimintaohjeet laadittu. Pelastuslaitos ylläpitää muun muassa valmiussuunnitelmaa sekä evakuointi- ja vastaanottosuunnitelmaa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan Pohjois-Suomen yhteistoiminta-alueen kanssa on sovittu yhteistyöstä, jota tarkennetaan tarvittaessa aluekohtaisilla suunnitelmissa todennäköisesti vuoden 2024 aikana, kun sisäministeriön ohjeistus valmistuu. Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa on huomioitu väestönsuojeluun varautuminen, joskaan sen taso ei ole selvityksen mukaan riittävä. Valmiussuunnitelma vaatii laajaa päivittämistä ja tarkennuksia erityisesti väestönsuojeluun varautumisen suorituskykyyn liittyen. Väestönsuojelutilanteisiin tarvittavan henkilöstön osalta resurssit ja kyvykkyydet on määritelty. Materiaalisen varautumisen ja kaluston osalta on tarve kyvykkyyden kasvattamiselle.

5.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen ei ole tällä hetkellä kunnossa. Selvityksen mukaan kuntia on pyydetty nimeämään

väestönsuojelulohkojen johtokeskusten henkilöstö sekä tilat, mutta haasteena on ollut muun muassa kuntien henkilöstöresurssien niukkuus. Yhteensovittamiseen liittyvää yhteistoimintaa on harjoiteltu pääosin aluehallintoviraston järjestämissä valmiusharjoituksissa. Hyvinvointialuetta koskevaa väestönsuojelutehtävien toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamista ei ole tehty.

5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Palvelutasopäätöksen mukaan väestönsuojeluorganisaation tarvitsemat tila-, ajoneuvo- ja materiaalivaraukset tehdään kahden vuoden välein.

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvat henkilöstö, tilat, kalusto ja materiaali on määriteltä ja osittain jo varattu. Kaluston ja materiaalin osalta varaukset ja määrittelyt ovat toistaiseksi tekemättä. Pelastuslaitoksen toiminnan osalta ei ole määriteltä toiminnan organisoitumista ja johtamista sodan aikana, koska tappioiden ja resurssien tuhoutumisen osalta sietokyky on vielä selvittämättä.

5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastustoimen vastuulla olevan väestönsuojeluhenkilöstön varaaminen tehdään valmissuunnitelman mukaisesti. Henkilöstön varaaminen tehdään kahden vuoden välein.

Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaamista koskevat tarkemmat tiedot ovat salassa pidettäviä (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 24.1 § 8-kohta). Tarkemmat tiedot ja arviointi on esitetty liitteessä 1: Väestönsuojelun varautumiseen liittyvät salassa pidettävät tiedot.

5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksen johto- ja erityishenkilöstöä on osallistunut Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen yhteensä noin 10 henkilötyöpäivää vuonna 2022. Pelastuslaitos ei ole itse järjestänyt kyseistä koulutusta menneenä vuonna.

5.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Palvelutasopäätöksen mukaan johtokeskustoimintaa varten on laadittu toimintaohje, joka koskee sekä normaalioloja että häiriötilanteita ja poikkeusoloja.

Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestämistä koskevat tarkemmat tiedot ovat salassa pidettäviä (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 24.1 § 8-kohta).

Tarkemmat tiedot ja arviointi on esitetty liitteessä 1: Väestönsuojelun varautumiseen liittyvät salassa pidettävät tiedot.

5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan kunnat osallistuvat pelastuslaitoksen koordinoimaan alueellisen varautumisen yhteensovittamisen yhteistyöfoorumiin. Käytössä ei ole yhteistä valmiussuunnittelua, vaan kunnat vastaavat itse omasta valmiussuunnittelustaan. Erillistä varautumis- ja valmiussuunnitteluun liittyvää palvelusopimusta ei ole voimassa. Pelastustoimi on koordinoanut ja tuottanut yhteistä alueellista riskianalyysiä. Yhteinen varautumistarve on tunnistettu osana toimialakohtaista varautumista. Yhteensovittamisen vaje on niin ikään tunnistettu ja asiaa edistetään muun muassa alueneuvottelukunnan kokoontumisissa.

Aluehallintoviraston arvio väestönsuojeluun varautumiseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen ei ole tällä hetkellä kunnossa. Kehittämistarpeena on hyvinvointialuetta koskeva väestönsuojelutehtävien toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen.

Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittämistä ei ole vuoden 2022 osalta tarvinnut huomioida.

Väestönsuojeluorganisaation määrittämisen osalta puutteina ovat muun muassa kalusto- ja materiaalivarausten puuttuminen. Kehitystarpeena on saattaa hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaatiota koskevat tiedot ajan tasalle.

Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaamisen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksen saatavuudessa ei havaittu puutteita eikä erityisiä kehitystarpeita.

Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestämisen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

Kuntien kanssa tehtävän yhteistyön saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Kehittämistarpeena on, että väestönsuojeluun varautumiseen liittyvistä tehtävistä ja yhteistyörakenteista sekä toimintamalleista sovitaan selkeästi esimerkiksi yhteistyöfoorumilla.

6 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

6.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve hyvinvointialueella päätetään palvelutasopäätöksessä. Valtioneuvoston antamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet on huomioitu palvelutasopäätöksessä.

6.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu tavoitteita.

6.3 Sisäministeriön laatua koskevien toimenpidesuosituksen toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu toimenpidesuosituksia.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen on huomioitu voimassa olevassa palvelutasopäätöksessä.

Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden sekä sisäministeriön laatua koskevien toimenpidesuosituksen toteutumista hyvinvointialueella ei ole tehty vuonna 2022. Arvion tekemiseksi ei ole vielä olemassa tietoja, koska hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2023 alusta.

7 Pelastustoimen investoinnit

7.1 Investointien tarve

Hyvinvointialueen tulee valita pelastustoimen osasuunnitelmaan pelastustoimen järjestämisen kannalta tärkeimmät investoinnit sekä niitä vastaavat sopimukset. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida pelastustoimen investointien tarvetta. Arviossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että investoinnit ovat riskejä vastaavan palvelutason edellyttämiä.

Hyvinvointialueen investointisuunnitelman vuosien 2024–2027 pelastustoimen osasuunnitelman mukaan suurimpana investointina on Toholammin paloaseman rakentaminen vuonna 2024. Investoinnin määrä on noin 2,5 miljoonaa euroa. Muut investoinnit kohdistuvat kalusto- ja laitehankintoihin, joista suurimpina ovat sammutus- ja säiliöautojen hankinnat. Selvityksen mukaan käytössä on vielä useampi 1990-luvun alussa hankittu raskas ajoneuvo. Lisäksi suunnittelukauden loppupuolelle on suunnitteilla yhden öljyntorjunta-aluksen uusiminen, mikä palvelee Perämeren alueella tapahtuvaa öljyntorjuntaa.

7.2 Investointien vaikutukset

Hyvinvointialueen tulee osasuunnitelmassa arvioitava investointien vaikutuksia pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida investointien vaikutuksia.

Hyvinvointialueen investointisuunnitelman vuosien 2024–2027 pelastustoimen osasuunnitelman mukaan investointien tarkoituksena on vastata toiminnan valtakunnallisten tavoitteiden toteutumiseen. Investointisuunnitelman lähtökohtana ovat valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen ja niiden sovittaminen hyvinvointialueen tarpeisiin.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Arvio pelastustoimen investointien tarpeesta on, että esitetyt investoinnit ja hankinnat ovat perusteltuja ja tarpeellisia. Kalustohankinnat raskaiden ajoneuvojen osalta ovat perusteltuja ja tarpeen, sillä niillä korvattava ajoneuvo kalusto on peräisin 1990-luvulta. Ajoneuvokalustohankinnat ovat perusteltuja muun muassa toimintavarmuuden, turvallisuuden ja huoltokustannusten näkökulmasta. Öljyntorjuntakaluston hankinta yhden aluksen osalta on perusteltu ja tarpeen, sikäli kun sillä parannetaan pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjunnan valmiutta.

Suurin yksittäinen investointi ajanjaksolle liittyy paloasemakiinteistön uudisrakennushankkeeseen. Edellä todettu investointi on perusteltu ja tarpeen, sillä uuden paloaseman rakentamisella parannetaan alueen toimintavalmiutta, ja toimintavalmiusaikatavoitteissa pysyminen edellyttää uuden paloaseman rakentamista.

Arvio investointien vaikutuksista on, että investoinneilla on osaltaan tärkeä rooli pelastustoimen palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden, laadun sekä kustannusvaikuttavuuden näkökulmista. Kalustoinvestoinneilla ja niiden sijoittelulla vaikutetaan muun muassa pelastustoimen palvelujen saatavuuteen koko pelastustoimen alueella. Edelleen kalustoinvestointien avulla voidaan vaikuttaa pelastustoimen palvelujen laatuun, kun käytettävä pelastustoimen kalusto on riskejä vastaavan palvelutason edellyttämää. Uuden paloaseman rakentamisella on positiivinen vaikutus pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen.

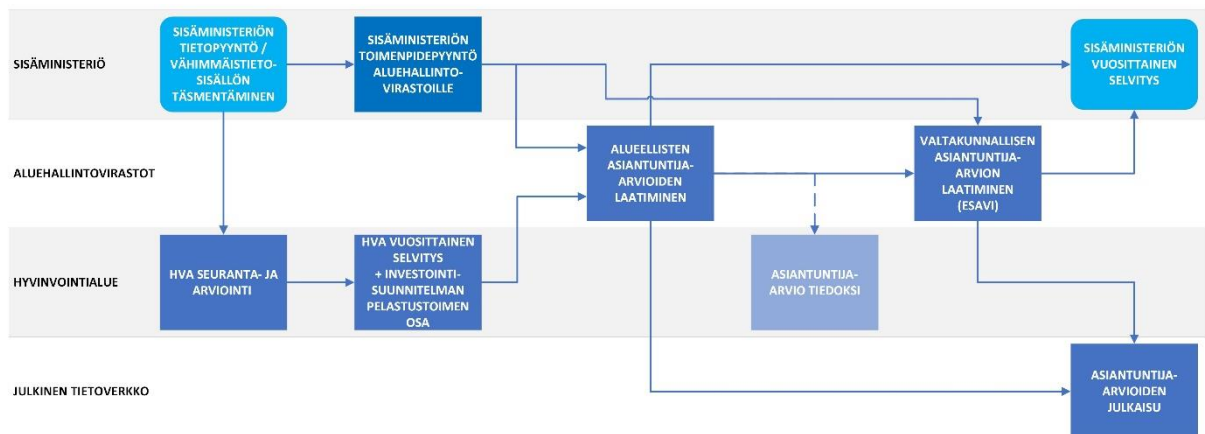
Sekä kalustoinvestoinneilla että paloasemakiinteistöihin tehtävillä investoinneilla pyritään vastaamaan toiminnan valtakunnallisten tavoitteiden toteutumiseen. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan pelastustoimen osasuunnitelmassa todettujen investointien avulla pelastustoimen palvelutaso pyritään pitämään nykyisen kaltaisena.

8 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä Prontoista haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavaintoja ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on kuvassa 2.



Kuva 2: asiantuntija-arvion laatimisen prosessi

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (Pronto), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta.

Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käydyt keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia. Yhteisten keskustelujen kautta alueiden edustajat ovat osallistuneet arviointiin, ja heillä on ollut myös mahdollisuus kommentoida valmistuvia arviointitekstejä.

Henkilöstön henkilötyövuosien jakaantuminen eri palveluluokkiin perustuu arvioon. Arvion tekemiseen ei ole valtakunnallista yhtenäistä ohjetta, joten eri pelastuslaitoksilla arviointi on voitu tehdä erilaisin menetelmin.

9 Liitteet

Liite 1: Väestönsuojelun varautumiseen liittyvät salassa pidettävät tiedot.

10 Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen investointisuunnitelman pelastustoimen osasuunnitelma 2024–2027.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen vuosittainen selvitys 2023.

[Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021–2025.](#)

[Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintovirastojen julkaisuja 167/2023.](#)

[Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja \(2014\). Suomen Kuntaliitto.](#)

Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Pronto.

[Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012.](#)

Sisäministeriön tietopyyntö 2023.

[Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisuja 157/2023.](#)



Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Vaasa

2023